

له په یوه ند به (تعدیل) کردنی یاسای (غسل العار) دوه چهند پرسیارو، چهند سه رنجیک !!

که ژان حمه رشید

kazhalh@yahoo.com

له م ماوه یه دا په رله مانی حکومه ته که ی (پارتی دیموکراتی کوردستان) له هه و لیر بریاری داوه له سه ر گورینی یاسای (غسل العار) ی ژماره (۱۱۱) مادده ی (۴۰۶) ی (قانون العقوبات) ی عیراقی . گورینه که واته چاکسازیه که ، که گوايه له به ر ژوه ونندی ژناندا کراوه به م شیوه یه یه (پیاو نابیت به ده لیلی نه خلاق ی راسته و خو ژن بکوژنت ، به لام نه نجامدانی (سیکس) هه ر تاوانه و سزا که ی له یاسادا (۶) مانگ ده بیت .

سه ر هتا پرسیار نه و یه نایا (PDK) چو ن و به چ شیوه یه که نه یه ویت نه م تجربه یه عملی کاته وه ؟ نایا ناماده یه به زو ترین کات نه م بریاره بخاته ده ستوری کاری محاکمه کانه وه و به خه لکی کوردستان بلن ژنان به به هانه ی ناموسی و نه خلاق ی تیرور مه که ن (مه کوژن) ؟ یا خود نه م را که یان دنه تاماوه یه کی زور ماطلة æ بینه و به ر یه پینه ک ریت و سه ر نه نام به چهند سالیکی تر یان به ناینده یه کی نادیار نه سپیرد ریت ، یان هه ر نه و هتا له بیر نه چنده وه و له سه ر کاغه ز تو زی لی نه نیشیت و نه چنته نه و نه رشیفانه وه که چهن دین بریاری له م بابه تانه ی تیا هه لگیرا ون ؟

له م باره یه وه هه لبه ته خه لکی کوردستان ته جره به ی له م بابه ته یان هه یه له گه ل هه ردوو حزبی حاکم له کوردستان (PDK ، PUK) بویه نه توانم بلیم نه م بیتمانه یه ته نه ا هی من نیه به لکو نه مه بی باوه ری و بیتمانه یی زورترین به شی خه لکی کوردستانه ! هه ردوو حزبی حاکم وه عد و به لینیان زوردا به خه لکی کوردستان که هیچیان بستیک بری نه کرده . نه و کارانه ی نه وان ته نه ا جوره ته فهدانیک ی فریو کارانه بووه که له ژیر زهخت و فشاری مه دده نیه ته و رادیکالیزمی کومه لگی کوردستان و بزوتنه وه رادیکاله کاندایا هاتوته نه اراوه . هه روه ا نه م کارانه یان واته نه و به لینه انه یان بوراگرتنی ناستی ناره زایه تی ژنان و خه لکی رادیکال بووه . نمونه ی نه مه ش زور و به رچا ون . بونه مونه سالی پار له لایه ن (PUK) هه ونه م یاسایه به جوړیک بریاری نال و گوړ (تعدیل) ی له سه ردرا ، هه روه ا چهند مادده یه کی تر بریاربوو له ده ستوری نالو گوړ پیکردندا بن ، به لام تانیستا هیچ کام له و مادانه هیچ جوړه نالو کوړیکی به خو وه نه بیبویه . نه وان (PDK ، PUK) زور کات وه عدیان داوه به ژنانی کوردستان که ریگه له تیروری و وحشیانه و هه موو روژی ژنان بگرن و له م باره یه وه هه نگاو هه لگرن و لیکولینه وه ی یاسایی و وورد له گه ل تیرورستاندا بکه ن و به سزایان بگه یه نن . به لام نه بیبیین له ماوه ی ته مه نی ۱۲ سال له حاکمیه تی نه واندا روژانه ژنان تیرور نه ک رین و ده سه لات دارانش نه ک هه ر به شوین نه م هه موو تاواناندا نه رویشتون به لکو زور کات یارمه تی ده ربوون له نازاد کردنی تاوانباراندا !! نمونه ی دلته زینی کوشتنی (مه هاباد و جوان) ی خوشکی له لایه ن تاوانبار (ساله موزه لیلی) وه که نه م تاوان باره خو ی کادری پله داری ریزه کانی (PUK) پاشان نازاد کردنی (ساله مزه لی) به م تاوانه چه په له وه ، نه مه دیارترین و زه قترین نمونه یه له م باره یه وه ، ، ، نه مه و به رده وام نه م روداوانه له کوردستان دوباره ده بنه وه له ناوچه کانی هه ردوو ده سه لاتی (PDK ، PUK) دا که چی به رده وامیش له بونه و مناسبه به کانیاندا وه عد و به لینی رهن گاو رهن گ به ژنان و خه لکی کوردستان نه دن و خو یان ووتنه ی دووپاتی ده که نه وه . بویه له راستیدا نه وه مه سه له یه کی زور ناسایی یه که خه لکی کوردستان گومان له بریارو به لینه کانی نه م دوو حزبه بکه ن ته نانه ت نه گه ر راگه یه ندرایش بیت !!

له راستیدا نه وه ی که باسم کرد ته نه ا هوکاری بیتمانه یی خه لکی کوردستان نیه به نه حزبی حاکم له کوردستان ، به لکو نه وان له ته جربه ی ۱۲ سال له سایه ی حاکمیه تی هه ردوو حزبی ناوبراودا نه وه یان بوړوشن بوته وه که نه م دوو حزبه هه لگری ته واوی سوننه ته کون و دوا که و نه و کانی کومه ن و زورکات فخر و شانازیان به و سوننه ت و ته قالیده کونانه یانده وه کرده ، نه وان به ناشکرا دژایه تی مه دده نیه ته و پیشکوه تن خوازی بوون ، نه وان به شیوه ی درنده و وه لای خواسته کانی تری خه لکیان داوه ته وه . نه وان خه لکی رادیکال و به تیا ته تی کومونه کانیان به فاسد و به د ره وشت ناساند و ناوبرد کاتیک ووتیان نابیت ژنان تیرور بک رین ؟! نه وان

له دووا ووتهدا میرانگری هه مان سوننه تو و رفتارو و یاساکانی رژیمی کۆنه په رستی به عسن. له ماوهی ته مه نی حاکمییه تیاندا تانیستا ته نانه ت بچوکترین و سادهترین یاسایه که له یاساکانی رژیمی به عس له دهسته لاتی نه واندا نه گوراوه و هه لهنه و شهاده توه. بویه له نیستاشدا نه وه بو خه لکی کوردستان پرسیاره که چون دهسته لاتیکی له م بابه ته نه م یاسایه هه لده و شهینیته وه؟ پاشان پرسیار نه وه یه نایا تیرورو کوشتنی ژنان به بیانیوی مه سه له ی ناموس و دیفاع له شه ره ف نه وه ی که له قور نان و شه ریعه تی نیسلامدا پیی نه لین (زی) چون به ری پییه گیریته؟ چون گۆرینی یاسای (غسل العار) به و شیوه یه ی بریاری له سه ر دراوه کاریگری نه بیته له سه ر به رگرتن به تیرورو کوشتنی ژناندا؟. به کورتی نایا ته نها گۆرینی (مجردی) نه م یاسایه کیشه که چاره سه ر نه کات؟ به ر به تیروری ژنان ده گریته؟ . . .

یه که م: له پرووی یاسایی وه ، به رای من گۆرینی نه م یاسایه به و شیوه یه ی بریاری له سه ر دراوه ، به بی گۆرینی یان هه لده و شهانه وه ی یاساکانی تری ملحق یان په یوه ندار به ویاسایه وه و به مه سه له یه وه ناتوانیت ده وری جدی هه بیته له چاره سه ری کیشه که دا. بو نمونه وه ختیک یاسا هه لویستی له به رامبه ر سیکس دا ده گۆریتو به تاوانیکی نه وتو سه یر نه کریت، نه وا بیشک نه بی هه لویستی له به رامبه ر تیروستانی نه وه مه سه له یه یه له یاسادا بگۆریت. واته نه بی هه لویستی له به رامبه ری توند و تیترت بیتو سزای قورس تر له م باره یه وه طرح کات تابه و ناسانییه تیرورو نه نجام نه دریت که تانیستا هه بوه. به لام به داخه وه تعد یله که ته نها باسی که مکردنه وه ی (تخفیف) ی حوکمی ژنه که ی کردوه له باره ی تیرورکه ر (قاتل) وه ه یج نه وتراوه، که به رای من هه لویستی له به رامبه ر سیکس (زنی)، هه ره ها هه لویستی له به رامبه ر (قاتل) ی ژن له م په یوه نده دا نه توانی به یه که وه مانا په یدا بکات، باسکردنی یاسایه کیان به بی نه ویتز مانای نابیت.

دوه مه: له راستیدا گه ر نه و یاسایه به شیوه یه کی به رنامه داریزراو بو به رگرتن به مه سه له ی تیروری ژنان هه لهنه و شهیته وه یاخود نالوگۆریان به سه ر نه بیته نه وا به و شیوه نیوه ناچله له کۆمه لگه دا جیناکه ویت. نه م یاسایانه وه ک باسکرا هه مان یاساکانی رژیمی به عسن که به سه و ده رگرتن له حیکمه ته باوو کۆنه کانی شریعه تی نیسلامیه وه داریزراون. بیگومان له ماوه ی دریزی زیاتر له (۴۰) سال حوکمی رژیمی به عسداو سه پاند نی نه م یاسایه به سه ر خه لکداو به کاره یانی نه و په ری چه وسانه وه و راده ی توند وو تیژی و تو قانندن له م باره یه وه. . . نه مه وای کردوه نه م یاسایه بیته به یاسا و نه ریتیکی باوو زور بلاو له کۆمه لدا. سه رباری نه وه ی که خودی شه ریعه تی نیسلامی هه ر له سه رده می خه لافه ته کانی نیسلامدا تانیستا له م ناوچه یه کاریگری جدی داناوه و په گ و ریشه ی دا کوتاوه. بویه نه م یاسایه هه ر نیستا به شیکه له یاساکانی کۆمه لگه و بوته ته عه قلی به شیک ی زور له کۆنه په رستانی کۆمه لگه. بویه به رای من گۆرینی نه م یاسایه تیروانیی ورد تری ده ویت.

سه یر که ن نه گه ر وورد بینه وه له مه به ستی (تعدیل) هکه یاخود چاکسازیه که نه لیت به تاوانی نه نجامدانی سیکس راسته و خو نه کوزریت، به لکو بدریت به دادگا و دادگا (۶) مانگ حوکمی بدات. هه لبه ته ژن له زورترین حاله تدا له لایه ن که سی ده ره جه نزیکه وه تیروو ده کریت واته (باوک، میرد، برا. . .) وه به و تاوانه. به پیی گۆرینه گه باوک و براو. . . ده بی که چه که یان ژنه که ی یان خوشک. . . ته سلیمی دادگا بکات و له وی حوکم بدریت. جا پرسیار نه وه یه بو که سانی کۆنه په رست و ناموس په رست له و کۆمه لگایه دا که چه ندین ساله کونه په رستی په گی تیا داده کوتی و سیکس به تاوانیکی گه وه ره به نیه انه ی شخصیه تی ده زانیت ، چون ده توانیت نه م کاره بکات؟ بیگومان نه م کاره بو نه وان قورسه و قابیلی تحمل نیه، بویه نه وان هه ر ریگای یه که م ده گرنه وه به ر. نه مه له کاتیکدا که یاسا له به رامبه ر بکوژی ژنه وه (قاتل) وه هه لویستی نه گۆرابیت. نه مه و له کاتیکدا به پیی نه و یاسایانه ی که نیستا له محکه مه کاندا کاری پی ده کریت ، پیاو به تاوانی کوشتنی ژنه وه تیرنه ده کات به ده لیلی دیفاع له شه ره ف یان له قورسترین حاله تدا به پیی لیکدانه وه ی محاکمه کان و سه یرکردنی مه سه له که وه ک تاوانیکی کوشتن، نه وا چه ند مانگی که نه و په ری ناگاته سالیک و چه ند مانگ حوکم ده دریت!! سه یری تناقضی نه و تاوانه گه وه یه وه نه و حوکمه!! جا نیتر کابرا چون هه ر ریگای کوشتنه که ناگریته وه به رو له ناو کۆنه په رستانیشدا به ده لیلی دیفاع له شه ره ف و جه ساره ت له م پیناوه دا سه ره برز راگریته؟. پاشان وا گریمان له هه زاران که س که سیک (ژنیک) به به تاوانی نه نجامدانی سیکس ۶ مانگ حوکم درا ، نه ی پاش نه وه چی؟ نایا نه و ژنه نه توانی له و کۆمه لگه یه دا نازادو سه ره برز بیت؟ نه و کاته جیگاو ریگاو نیعتباری نه و چی یه له کۆمه لگه دا؟.

لیرهدا ئەمەوویت ئەوهش بلیم که ئەو کارەى ئیستای (PDK) بۆ گۆرینی یاسا راگەیاندنیکى فریوکارانهیه، بۆیه مەبەستەکه ئەوه نى یه گۆرینی یاسا دەوروو کاریگەرى نییه، بەئکو به پیچەوانهوه گۆرینی یاسا جدیترین و گەورهترین هەنگاویک دەبیت لەراستای چارهسەر کردنی کیشە کۆمەلایەتییهکان و هەروهەا له راستای ئالوگۆرەینان بەسەر کۆمەلگادا و بەرهو پیش بردنی رەوتی مەدەنیەتی کۆمەلگەو ئالوگۆرپیدانی داب و نەریته کۆمەلایەتییهکان و رەونەق دان به فکری پیشکەوتنخوازی. هەربۆیهش هەنگاوی پیشرەو هەلوەشانەوهی یاساکانی احوڵ شخصی و یاساکانی عقوباتی عیراقتی دانانی یاسای مەدەنی لەجیگیان که وهلام به خواستی خەلکی ئەم سەرەدەمە بەداتەوه. بیگومان هەول و کۆشش و خەباتی ژنان و خەلکی رادیکالی پیویستە. واتە گۆرینی یاسای (غسل العار) فشارو خەباتی تری بزوتنەوهی ژنان و خەلکی رادیکالی پیویستە، تا ئەم تعدیلە هەمەلایەنە بیتەوه و مانای واقعی خۆی پەیدا بکات و گۆرینی یاساکانی تری به شویندا بیت.

هەنگاوهکانی بەرگرتنی بە تیرۆری ژنان:

- ۱- هەنۆه شانەوهی یاسای (غسل العار) که ئیستا باس له تعدیل کردنی کراوه و بریاری له سەر دراوه. هەنۆهشانەوهی ئەم یاسایه به و مانایه که هیچ جوهره (عقوبه) يه که له سەر سیکس دانەنریت ئەگەر به رەزاهەندی هوردوولا بوییت.
- ۲- ئەو کەسەى که به تاوانی سیکس و مەسەلەى شەرەف تیرۆر دەکات وهک تاوانبار سەیر بکریت و سزای قورس وەرگریت.
- ۳- لیکۆلینەوهی تەواو یاسایی لەوناوهند و جیگیاهی که تیرۆری تیدا دەکریت.
- ۴- سزادانی توندی ئەو کەس و ناوهندانەى که په یوهندی یان به تیرۆرەکهوه هەیه یان هۆکاری یارمەتی دەری ئەم تاوانه بوون.
- ۵- راگەیاندنێ خودی هەنۆهشانەوهی یاساکه له لایه ن لیبسراوانی تاییهت بهم مەسەلەیه و هەروهەا له لایه ن گەوره لیبسراوانی دەولهتەوه، بۆ نمونه سەرۆکی حکومەت.
- ۶- راگەیاندن و بلاکردنەوهی هەمەلایەنەى خودی یاساکه له تەواوی گوشارو رۆژنامهکاندا و باس و ترویج دان لهو بارهیهوه، هەروهەا له تەواوی جیگاوشۆینە گشتییهکان و قوتابخانەوه مەلەبەندەکانی راهینان و فیرکردنی لاوان و خویندکاران، بەستنی کۆرو سمینار له ناستی بەربلاودا بۆ کردنی ئەم مەسەلەیه به عقل و هۆشیاری گشتی کۆمەن.

20 / 9 / 2002